



EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 20.2.2006
KOM(2006) 65 slutlig

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN

**Andra rapporten enligt artikel 14 i rådets rambeslut av den 28 maj 2001 om
bekämpning av bedrägeri och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter**

{SEK(2006) 188}

1. INLEDNING

Rådet antog rambeslutet av den 28 maj 2001 för att uppnå ett likvärdigt och ökat straffrättsligt skydd i hela unionen mot bedrägeri och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter.

Enligt artikel 14 har kommissionen lagt fram en rapport till Europaparlamentet och rådet om de åtgärder medlemsstaterna vidtagit för att följa rambeslutet, med utgångspunkt i de inledande uppgifterna. I enlighet med rådets slutsatser av den 25-26 oktober 2004 skall kommissionen sedan lägga fram nya rapporter på grundval av de kompletterande upplysningar som inlämnas.

Den här andra rapporten är inte en konsoliderad version av kommissionens tidigare uppgifter, utan avser enbart medlemsstater som inte behandlats tidigare (Österrike, Danmark, Grekland, Luxemburg, Nederländerna och Portugal) samt länder som efter den första rapporten krävde kompletteringar eller ändringar (Belgien och Sverige). Uppgifterna i rapporten om de båda sistnämnda medlemsstaterna är dock konsoliderade. Man har även tagit in de medlemsstater som anslöt sig till gemenskapen den 1 maj 2005, eftersom de ju inte behandlades i den första rapporten.

För att tillåta parallell läsning och jämförelser med den första rapporten har den här andra rapporten så långt som möjligt samma disposition och uppställning som den första. Tabellerna över genomförandet och bilagorna har också samma struktur.

För att undvika upprepningar har vi ur den här rapporten strukit allt som är allmänt eller repetitivt (rambeslutets karaktär) och metodbeskrivningen (utvärderingskriterier), och hänvisar i dessa frågor istället till den första rapporten.

2. MEDLEMSSTATERNAS ÅTGÄRDER FÖR ATT FÖLJA RAMBESLUTET

2.1 Genomförandet av rambeslutet – Tabell 1

Rapporten bygger på de uppgifter som inkommit till kommissionen, vilka när det har varit nödvändigt och möjligt har kompletterats med ytterligare information från de nationella kontaktpunkterna. De flesta medlemsstater som svarade lämnade uttömmande uppgifter. Medlemsstater som inte hade lämnat några uppgifter till kommissionen inför den första rapporten eller som lämnat otillräckliga uppgifter har nu lämnat kommissionen all nationell lagstiftning, med förklaringar på vissa punkter. Luxemburg och Grekland uppger att lagförslagen fortfarande behandlas i de nationella parlamenten.

Fem medlemsstater som anslöt sig den 1 maj 2005 (Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien och Slovakien) har till kommissionen lämnat in genomförandebestämmelserna i nationell rätt av rambeslutets skyldigheter. Cypern har lämnat kommissionen delvis ofullständiga uppgifter om tillämpningen av rambeslutet. Estland, Ungern, Malta och Slovenien har inte svarat kommissionen.

I stycke 2.2–2.7 behandlas enbart gällande lagstiftning och inte de lagförslag som lämnats in av vissa medlemsstater.

2.2 Brott i samband med betalningsinstrument (artikel 2) – Tabell 2

Sex medlemsstater (Belgien, Danmark, Luxemburg, Nederländerna, Polen och Sverige) använder vida begrepp eller definitioner såsom stöld, rån eller annat olovligt tillgrepp avseende artikel 2 a. Den straffrättsliga lagstiftningen i Österrike, Litauen, Lettland, Portugal och Slovakien hänvisar dock uttryckligen till betalningsmedel. Tjeckien har belagt olovlig användning av betalkort med straffpåföljd och håller på att införa en bredare hänvisning till betalningsmedel i lagstiftningen. Litauen har straffbelagt även ekonomisk förlust, en rättssituation som inte nämns i rambeslutet. Slovakien skiljer i nationell lagstiftning mellan otillåten användning av betalningsmedel och olaga vinning. Cypern har inte lämnat några preciseringar i frågan.

Medlemsstaterna använder begreppen efterbildning, förfalskning eller ändring för att täcka sådan hel- eller delförfalskning av ett betalningsinstrument som avses i artikel 2 b, men i de flesta medlemsstater är bara bedrägerier med de betalningsmedel som räknas upp i exemplen i artikel 1 att betrakta som brott.

Belgien och Nederländerna nämner inte uttryckligen betalningsmedel i de bredare brottsbeskrivningarna. Luxemburg har svarat att ett lagförslag som skall genomföra artikel 2 b, c och d fortfarande behandlas av det nationella parlamentet.

Tre medlemsstater (Belgien, Danmark och Polen) kriminaliserar inte mottagande, förskaffande, transport, försäljning och överlämnande till en annan person, eller innehav av ett betalningsinstrument enligt definitionen i artikel 2 c i rambeslutet. Dessa brott omfattas av den bredare brottsbeskrivningen stöld av urkund.

Mottagande, förskaffande, försäljning eller överlämnande till en annan person av betalningsinstrument som stulits eller olovligen tillgripits omfattas av strafflagstiftningen i Österrike, Cypern, Tjeckien, Lettland, Litauen, Nederländerna och Sverige, som även uttryckligen skiljer på ”mottagande” och ”innehav”. Däremot omfattas transport av medlemsstaternas allmänna lagstiftning.

De flesta medlemsstater har också kriminaliserat bedräglig användning av förfalskade betalningsmedel som inte är kontanter, ibland i ett vidare sammanhang än det som beskrivs i artikel 2 d. Bedräglig användning, dvs. en användning som är avsedd att vålla skada genom vilseledande, är i vissa medlemsstater generellt straffbart enligt rättsregler som rör bedrägeri i allmänhet och därtill knutna bestämmelser.

Vissa medlemsstater (Belgien, Danmark och Polen) anser att deras lagstiftning genom allmänt hållna bestämmelser eller allmänna definitioner, termer och begrepp är förenlig med rambeslutet. Såsom framhållits i den första rapporten kan ett allmänt rättsligt sammanhang (till exempel redan befintliga bestämmelser) vara tillräckligt, så länge det kan säkerställas att rättsakten kan tillämpas fullt ut på ett tillräckligt klart och precist sätt.

2.3 Datorrelaterade brott (artikel 3) – Tabell 3

Österrike, Belgien, Tjeckien, Danmark, Lettland, Litauen, Nederländerna, Polen, Portugal, Slovakien och Sverige uppger att deras strafflagstiftning säkerställer att

sådana datorrelaterade brott som avses i artikel 3 är straffbara. De flesta medlemsstater (bl.a. Österrike, Belgien, Tjeckien, Litauen, Nederländerna och Polen) tillämpar en bred definition av begreppet bedrägeri som omfattar otillåtet ingripande i ett dataprogram eller datasystems funktion eller inmatning, ändring, radering eller undertryckande av datoriserade uppgifter. Bland annat Tjeckien håller på att införa en mer detaljerad lagstiftning. I tre medlemsstater (Portugal, Sverige och Slovakien) omfattas de brottsliga beteenden som avses i artikeln av allmänna bestämmelser om IT-brott. Luxemburg uppger att ett lagförslag som skall genomföra artikel 3 fortfarande behandlas i det nationella parlamentet. Cypern har inte lämnat några upplysningar i frågan.

2.4 Brottslighet i samband med särskilt anpassad utrustning (artikel 4) – Tabell 3

I de flesta medlemsstater som besvarat kommissionens förfrågan omfattar strafflagstiftningen samtliga överträdelse som avses i artikel 4. Men vissa medlemsstater (Österrike, Belgien, Tjeckien, Danmark, Nederländerna, Polen, Sverige och Slovakien) använder en mycket bred och generell ordalydelse i sin lagstiftning för att följa denna artikel.

Portugal har meddelat att man inte har någon särskild lagstiftning för bestämmelserna i artikel 4. De överträdelse som avses i första stycket i denna artikel omfattas av artikeln i strafflagen om förfalskning och urkundsförfalskning av inhemska eller utländska kreditinstrument och betal- eller kreditkort. Däremot omfattas artikel 4 b inte av den portugisiska lagstiftningen. Ett lagförslag kommer att läggas fram i samband med den pågående omarbetningen av brottsbalken.

Lettland och Litauen har i sin nationella lagstiftning infört särskilda hänvisningar till datorprogram som är utformade för att föröva något av de brott som avses i artikel 2 b, för att följa artikel 4. Luxemburgs lagstiftning innehåller ännu inga särskilda bestämmelser för att följa artikel 4. Cypern har inte lämnat några uppgifter till kommissionen om denna typ av överträdelse.

2.5 Påföljder (artikel 6) – Tabell 4

De flesta medlemsstater har lyckats uppfylla kravet i artikel 6 om att de handlingar som avses i artiklarna 2-4 skall vara belagda med straffrättsliga påföljder som är effektiva, proportionella och avskräckande och som, åtminstone i allvarliga fall, omfattar påföljder som är frihetsberövande och kan medföra utlämning.

Samtliga medlemsstater har föreskrivit fängelsestraff för de brott som avses i artiklarna 2, 3 och 4 (se tabell 4) men såsom framgår av tabell 4 används mycket olika metoder för att genomföra artikel 6.

Sju medlemsstater har fängelse som maximistraff för handlingar som avses i artikel 2. I Österrike är maximistraffet fem års fängelse för efterbildning, mottagande och bedräglig användning. I Cypern är maximistraffet fjorton år för förfalskning av betalningsmedel och sju år för användning och mottagande. I Danmark är maximistraffet sex år för förfalskning och stöld av betalningsmedel samt 18 månader för användning. I Lettland är maximistraffet tio år för stöld, mottagande och förstöring av betalningsmedel och mellan 3 till 15 år för förfalskning, bedrägeri och bedrägligt förfarande med betalningsmedel. I Litauen är maximistraffet sex år för

bedrägligt förfarande och förfalskning av betalningsmedel och i Nederländerna sju år. Portugal har straffbelagt mottagande av falska betalningsmedel med fängelse i tre år, penningsmuggling med ett maximistraff på fem år, checkbedrägerier och bedrägligt förfarande och förfalskning av innehavarpapper med mellan sex månader till fem år, samt urkundsförfalskning med minst tre och högst tio års fängelse. Sverige har ett maximistraff på tio års fängelse för stöld, förfalskning och mottagande om brottet är grovt.

Fem medlemsstater har fängelsestraff på minst ett år till högst ett år.

I Belgien är straffet för stöld och utpressning två månaders fängelse till livstid (beroende på om det föreligger försvårande omständigheter). I Tjeckien är straffet för förfalskning/urkundsförfalskning fem till åtta års fängelse, och två till åtta år för bedrägligt förfarande. I Luxemburg är straffet för stöld mellan ett till fem år. I Polen är straffet för urkundsförfalskning och olovligt innehav tre till fem år, medan stöld bestraffas med allt från ett års till tolv års fängelse. I Slovakien bestraffas olovlig tillverkning, urkundsförfalskning/förfalskning och bedrägligt förfarande med betalningsmedel med ett till fem års fängelse. I Slovakien bestraffas dessutom olaga vinning med högst två års fängelse.

Vissa medlemsstater föreskriver endast fängelsestraff, medan andra kombinerar dessa med en möjlighet att ådöma böter.

Polen, Portugal och Litauen föreskriver fängelsestraff i kombination med böter. I Nederländerna och Slovakien är fängelse, böter eller en kombination av båda möjligt. I Tjeckien finns ett val mellan fängelse eller böter. Bötesbeloppen kan variera från böter utan beloppsbegränsning (Tjeckien) till 360 dagsböter (Österrike) för brott som avses i artikel 2 b, c och d.

De flesta medlemsstater (Belgien, Tjeckien, Litauen, Nederländerna, Portugal och Slovakien) har behållit det traditionella systemet medan Österrike använder ett system med *dagsböter*.

De flesta medlemsstater skiljer mellan grova och ringa brott när det gäller brottsrubriceringarna i artikel 2. Lagstiftningen i vissa medlemsstater (Österrike, Cypern, Tjeckien, Lettland, Portugal och Slovakien) beaktar försvårande omständigheter, t.ex. deltagande i organiserad brottslighet, för brotten i artikel 2. De flesta medlemsstater anser att de handlingar som avses i artikel 4 skall bestraffas lindrigare än de handlingar som avses i artiklarna 2 och 3. Vidare är de påföljder som kan utdömas för handlingar som avses i artikel 3 lindrigare än de som kan utdömas för handlingar som avses i artikel 2.

Frågan om huruvida de straffrättsliga påföljder som kan utdömas i medlemsstaterna är tillräckligt avskräckande kan i ett preliminärt skede besvaras jakande, med hänsyn till att nästan alla medlemsstater som rapporten avser har föreskrivit fängelsestraff för de handlingar som avses i artikel 2.

Alla medlemsstater som avses i den andra och i den första rapporten har, i den mån de har kriminaliserat de handlingar som avses i artiklarna 2, 3 och 4, allmänna bestämmelser i strafflagstiftningen om deltagande, anstiftan och försök enligt artikel 5.

Förberedelse förefaller även i denna andra rapport vara generellt straffbelagt endast i Sverige. I övriga medlemsstater är förberedelse bara straffbart i samband med vissa brott. *Försök* till grova brott är generellt straffbart i alla länder. Försök till *mindre allvarliga brott* är också generellt straffbart i de flesta länder, men i vissa länder straffbart bara om så är särskilt föreskrivet.

2.6 Behörighet (artikel 9) – Tabell 5

Majoriteten av medlemsstaterna förefaller iaktta skyldigheterna i artikel 9.1 a och b. Polen följer skyldigheterna i artikel 9.1 a men inte artikel 9.1 b. Enligt den polska lagstiftningen skall sådana polska medborgare som på utländskt territorium begår brott, för vilket det i polsk lag är stadgat fängelse på minst två år, straffas enligt polsk lag, om medborgaren befinner sig på polskt territorium. Fyra medlemsstater (Österrike, Danmark, Litauen och Sverige) uppger att de inte kommer att följa bestämmelserna i artikel 9.1 c om rättslig behörighet när ett brott begåtts för en sådan juridisk persons räkning som har säte i medlemsstaten.

Lagstiftningen i Luxemburg innehåller inga bestämmelser som genomför artikeln och Cypern har inte lämnat några upplysningar.

2.7 Juridiska personers ansvar och påföljder för juridiska personer (artiklarna 7 och 8) – Tabell 6

Fem medlemsstater (Österrike, Lettland, Tjeckien, Portugal och Slovakien) uppger att ett lagförslag för att genomföra artiklarna 7 och 8 i rambeslutet fortfarande behandlas i de nationella parlamenten. Sex medlemsstater (Belgien, Danmark, Litauen, Nederländerna, Polen och Sverige) har infört lagstiftning som gör det möjligt att ställa juridiska personer till svars för brott enligt artiklarna 2-4 som för deras räkning begåtts av någon med ledande ställning i organisationen. Dessa medlemsstater har även infört bestämmelser som innebär att en juridisk person kan ställas till svars för brister i övervakning eller kontroll som har möjliggjort de brott som avses i artiklarna 2-4.

Samma medlemstater har föreskrivit en möjlighet att ålägga administrativa eller straffrättsliga böter och (ibland) andra åtgärder, t.ex. domstolsbeslut om tvångslikvidation eller administrativa eller handelsrättsliga påföljder. I tabell 6 redovisas dessa olika administrativa, civilrättsliga och straffrättsliga påföljder.

3. SLUTSATSER

De flesta medlemsstater som svarat kommissionen i den andra omgången har uttryckligen, eller i vissa fall implicit, genomfört rambeslutet. Det sistnämnda fallet avser artiklarna 2, 3 och 5. Två medlemsstater (Grekland och Luxemburg) har ännu inte vidtagit alla nödvändiga åtgärder för att fullt ut genomföra rambeslutet eftersom lagförslagen ännu inte antagits av de nationella parlamenten. De uppgifter som Cypern lämnat till kommissionen räcker inte för att bedöma om den nationella lagstiftningen är förenlig med rambeslutet.

Artikel 4 har genomförts av de flesta medlemsstaterna även om vissa gjort det genom mycket allmänna bestämmelser i lagstiftningen. Bland annat Portugal uppger att de

överträdelser som avses i artikel 4 a omfattas av bestämmelser om förfalskning och urkundsförfalskning av kreditinstrument, men att artikel 4 b kommer att kräva en lagändring.

Artikel 6 om straffrättsliga påföljder har genomförts, även om sätten varierar.

Nästan alla medlemsstater som har svarat kommissionen har eller kommer, när deras lagstiftning i detta avseende träder i kraft, att ha uppfyllt skyldigheten i artikel 6 om att tillverkning eller ändring av betalningsmedel enligt artiklarna 2-4 skall vara belagd med straffrättsliga påföljder som är effektiva, proportionella och avskräckande.

Sex medlemsstater (Belgien, Danmark, Litauen, Nederländerna, Polen och Sverige) har med anledning av artikel 7 och 8 infört lagstiftning som gör det möjligt att ställa juridiska personer till svars. I fem medlemsstater behandlas lagförslag om artiklarna 7 och 8 fortfarande av de nationella parlamenten.

Majoriteten av medlemsstaterna förefaller iaktta skyldigheterna i artikel 9.1 a och b. Fyra medlemsstater (Österrike, Danmark, Litauen och Sverige) uppger att de inte kommer att följa bestämmelserna i artikel 9.1 c.

Det är beklagligt att vissa medlemsstater inte hade skickat in all sin lagstiftning eller ännu inte genomfört rambeslutet när denna rapport utarbetades.